

بررسی هویت فرهنگی مسکن در مشهد در دو نمونه موردي: خانه‌ی تاریخی "داروغه" و "امیری"

سیده ناهید اسماعیلی^{*}^۱، رضا شکوری^۲.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

۲- استادیار دانشکده هنر و معماری، گروه معماری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

خلاصه

هویت، واژه‌ای بسیار ساده اما با مفهومی بسیار پیچیده است. هویت تابعی از ذهنیت و ساختارهای فرهنگی است و شناخت فرهنگ از این حیث اهمیت می‌یابد که تفاوت فرهنگی، تفاوت در هویت ایجاد می‌کند. با ورود عناصر فرهنگی دیگر کشورها، به خصوص کشورهای غربی، فرهنگ و در پی آن هویت جامعه‌ی ایرانی نیز دستخوش تغییراتی شده است؛ از این رو امروزه بحث درباره‌ی هویت و فرهنگ در شاخه‌های مختلف علمی مورد توجه قرار گرفته است. همچنین منطبق نبودن معماری شهر بزرگی چون مشهد، با شرایط هویتی- فرهنگی منطقه، انجام مطالعات را ایجاب می‌کند. از آن‌جا که یکی از شیوه‌های بررسی هویت جامعه، توجه به عناصر فضایی-کالبدی و ارتباط آن با فرهنگ جامعه است، برای شناسایی شاخصه‌های هویت فرهنگی مسکن شهر مشهد، بررسی معماری سنتی موجود شیوه‌ی مناسبی به نظر می‌رسد. در این راستا دو نمونه از خانه‌های سنتی شهر مشهد به نام خانه‌ی داروغه و امیری، مورد مطالعه قرار گرفته‌است. روش انجام تحقیق در این پژوهش روش توصیفی- تحلیلی می‌باشد که با مطالعه‌ی منابع کتابخانه‌ای، حضور در بافت تاریخی مشهد، صحبت با ساکنان بومی صورت گرفته‌است. نتایج حاصل از این پژوهش و معانی استخراج شده از مشخصات کالبدی و فعالیتی موجود در این دو نوع خانه نشان می‌دهند که اصلی‌ترین و مهم‌ترین شاخصه‌ی هویتی- فرهنگی معماری مسکونی در مشهد توجه به اصول اعتقادی و دینی می‌باشد.

کلمات کلیدی: سکونت، هویت فرهنگی، بوم‌گرایی، خانه‌ی داروغه، خانه‌ی امیری.

۱. مقدمه

هرمان موتسیوس^۱ در سال ۱۹۱۱ چنین می‌نویسد: "معماری، وسیله‌ی واقعی سنجش یک ملت بوده و هست. هنگامی که ملتی می‌تواند مبله‌ها و لوسترهای زیبا بسازد، اما هر روزه بدترین ساختمان‌ها را می‌سازد، دلالت بر اوضاع نابسامان و تاریک آن جامعه دارد. اوضاعی که در مجموع بی‌نظمی و عدم قدرت سازماندهی آن ملت را به اثبات می‌رساند." [۱] توسعه‌ی

^{*}نویسنده مسئول مکاتبات، تلفن: ۰۹۱۵۱۰۲۰۱۶۹

Email: nh.esmaili@gmail.com

^۱- Hermann Muthesius